

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5.50 K, za Ameriko 6.50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Franjo Neubauer:

Majski vzdihi.

Šmarnice beli kras,
v grmiču slavčji glas,
v srcu pa mojem: Marija,
sladka o njej melodija:

„Bodi češčena
deva in žena,
mati dobrot,
rev in sirot!“

V prsih plamteča je želja:
„Bodi nam mati - veselja,
ki ne pozna ga več
človek trpeč!“

Boj nam vsakdanji gost,
naša je le — bridkost!
Sámi smo, vsi zapuščeni,
upi so v nas zamorjeni!

A če je dol zalit s krvjó,
če góre so krvave,
še z večjo nam kipí močjó
iz src trpečih: „Ave!“

Pozdravlja Te stotisoč mož
na polju sred krvavih rož
in vrh goré ledene,
kjer trga se snežena plast,
ljubezni Ti ognjene
pojéjo večno čast.

Kakó Te prosijo molitve
iz grozopolnih dni rešitve! —
Ah, sred višin ob Tebi Sin,
ob njem pa Ti, Marija!

A sred dolin in vrh planin
prepolno ran in bolečin
in besna le morija!

Oj prosí, prosí noč in dan,
nikoli ne utihni,
in stokrat k Sinu vzdihni:
„Naj svet ne bo več kažnovan!
Saj Ti za greh si križan bil,
za vse krivice kri prelil!
Odprl si izgubljeni raj!
Povrni zemlji zopet — maj!“

Poziv somišljenikom!

Slovenska ljudska stranka, ki se je
na zboru zaupnikov dne 27. decembra 1917
potrdila, hoče z vseni močmi delati za
vsestranski napredek slovenskega naroda v
verskem, narodnem in gospodarskem oziru.

Za to delo pa neobhodno potrebuje
lastne pisarne, ki naj bo njena centrala.
Nemudoma se mora napraviti statistika
somišljenikov, uravnati organizacija, dobiti
pregled potreb posameznih krajev. Somišlje-
niki žele večkrat zaupnih pojasnil v poli-
tičnih, kulturnih in gospodarskih zadevah.
Vse to bi bilo delo dobre pisarne.

Za pisarne pa je poleg drugega treba
skusnega tajnika, ki naj posvečuje ves
svoj čas in svojo dušno moč stranki. Seveda
pa mu je treba zagotoviti življenje in ob-
stanek, da se bo lahko z vsem srcem žrtvo-
val le temu delu.

Tako dobro pisarno hočemo takoj
vstanoviti. Za-njo potrebna gmotna sred-
stva pa nameravamo nabirati potom stran-
kinega sklada, v kateri naj vsak strankar
prispeva svoj dar.

V ta namen se obračamo do vseh
naših denarnih zavodov, naših zadrug in
vsakega somišljenika s prošnjo, naj se kmalu
spomni strankinega sklada, ki bodi naša
častna zadeva. Kdor stranko ljubi, naj jo
ljubi ne samo z besedo, ampak tudi v dejanju.

V Ljubljani bomo pobirali mesečno
na polo, po deželi pa bodo prevzeli to
delo krajevni odbori, ko se vstanovijo.
Dotlej pa naj tudi dežela pošilja naravnost
v Ljubljano, na naslov: Sklad Slov. ljudske
stranke v Ljubljani.

Ljubljana, 20. aprila 1918.

Načelstvo S. L. S.

Majnikov hrošč ali keber.

Letos je kebrovo leto. Vže se sliši
proti večeru šumenje hroščev, ki vzne-
mirjajo zrak in pretijo uničiti brstečo rast.
Naša dolžnost bodi, da se krepko postavimo
temu največjemu škodljivcu naših poljščin,
sadnega in gozdnega drevja in vsej zele-
njavi v bran. Da prav spoznamo tega kvar-
ljivca in kako ga je treba uničevati, sledimo
popisu iz knjige: „Naše škodljive živali“:

Vsako četrto, po nekaterih krajih tudi
vsako tretje leto je hroščevo ali kebrovo
leto. V prvih toplih pomladanskih dnevih
začno riti iz zemlje, ki je časi na kacam
mestu vsa preotlana kakor rešeto. Z vsacim
dnevom se množe temni roji, ki po dnevi
in pri slabem vremenu mirno spe sedé po
drevju, ob toplih večerih pa rojijo glasno
okoli in iščejo primernih dreves za žrtje.
Najljubši jim je hrast, za tem pa divji
kostanj in javor, izmed sadnega drevja pa
posebno češplja in sliva, pa tudi ostalo
jim se ne upira. Samo lipe in akacije ne
marajo. Ker torej vže poganja vsa rast
in je drevje v najlepšem cvetju ali pa je
malo prej odcvelo, očevidno je škoda, ki
jo delajo ti požeruhi. Listje, cvetje in mladi
zarod vse vprek ti poklestijo. Le pogledimo
hrastov gozd v hroščevem letu. Sredi maja
je gol, kakor bi se bil posušil.

Tako udelavajo prvo polovico meseca
maja, potem se še le izgublajo, a prej so
se zaplodili. Samci poginejo, samice žro še
nekaj časa dalje, potem pa se zarijejo v
zemljo in onde odlože svojo zalego, kacih
trideset in še več okroglih jajec. Čim
rahljša je zemlja, tem ljubša jim je, zato
jih mika sosebno obdelani svet, njiva in
vrt. Iz jajec se izvale ličinke, ki obrizujejo
rastlinam korenine in je izpodjedajo, da
vsled tega vsihajo. Te ličinke imenujemo
ogree ali podjede. O teh škodljivcih bode
pozneje še govora. Od njih postanejo v
treh ali štirih letih zopet hrošči, v toplejših
krajih dorastejo preje, v hladnejših pozneje.
A brez njih ni nobeno leto.

Tega hudega sovražnika je treba
zatirati na vso moč. Posamezna roka sicer
lahko časi mnogo stori, ali velik in v
resnici izdaten vspeh pokaže se samo tamkaj,
kjer se k skupnemu delovanju združijo cele
vasi in občine, celi okraji ali cele dežele.
Zato so tudi izdane posebne postave in
naredbe, ki ostro ukazujejo županom cele
vasi in občine, gledati na to, da se keberi
pobirajo in pokončujejo. Škoda, da v mnogih
občinah ta postava stoji samo na papirju,
a dejansko se ne vrši. Ali sploh se mora
vendar priznati, da se je novejšega časa
tudi v tem obrnilo na bolje. Kmetijski in
gospodarski časopisi o vsakej nevarnosti
bobnajo na vojsko proti kebrum in s tem
res izpodbude množega zanikarneža na
delo. Kmetijske družbe razpisujejo darila
na pobiranje in pokončevanje hroščev in
tako izpodbadajo sosebno mladino. Učitelji
na deželi v tem lahko mnogo stori. Ne
bodi jim žal besede, ki bode veljala tem
več, ako se jej pridruži še lep primer.

Hrošči se najbolje pobirajo, ako se
otresajo z dreves. Ali to se mora vršiti
zgodaj zjutraj, predno jih je solnce ob-
sijalo, ali pa ob mrzlih in oblačnih dneh.
Takrat keberi izumrli vise po listji in vsak
stres jih pomeče na tla. Pod drevo naj se
razgrne kaka rjuha (prostiralo, ponjava)
ali kaj družega, da se mrčes hitreje pobere
in da se ni treba za vsacim pripogibati.
Nabrane je treba potem kakorkoli pomoriti,
n. pr. popariti. Ni mi treba še dostavljati,
da kokoši prav rade zobljejo. Z apnom
pomešani dajo jako dober gnoj.

Samo ob sebi se razumeva, da je
treba; kakor se da, hrošče pokončavati,
dokler so še v zemlji ličinke (črvi, ogerci,
podjedi). No, o tem bode še pozneje pri-
lika kaj povedati.

Pameten človek, ki vidi kako škodljiv
je hrošč in kako malo človek posamič proti
njemu opravi, pozdravljal bode z veseljem
vsacega, ki bi mu hotel pri tem delu
pomagati. In tacih radovoljnih pomočnikov
se človeku ponuja v dobršnem številu.
Jako dober zaveznik je krč pod zemljo,
ki se najrajše masti s hroščevim zalego.

Črnomaljski gospodje.

(Donesek k zgodovini Bele Krajine.)

Leopold Podlogar. (Dalje. 3.)

Že leta 1237. so bili na Kranjskem.
V Ljubljani so oskrbovali bolnico za go-
bove in se posvetili izobrazbi ljudstva s
tem, da so ustanovili šolo.

Koroški vojvodi so bili redovom zelo
naklonjeni, posebno še viteškemu redu.
Ulrik III. (1256—1269. 27. X.) je zidal
redu v Ljubljani novo hišo in ga obdaroval
z obširnimi posestvi. Ko je podedoval po
po smrti svoje sorodnice Zofije Višnjegorske
še Belo Krajino l. 1256., je naselil nemške
viteze tudi tam. V Črnomlju se je red pri-
ljubil ljudstvu in duhovnikom. Ko je voj-
voda Ulrik poklical na svoj dvor črnomaljskega
župnika Ivana in ga postavil za
svojega dvornega kapelana in vicedoma,
je Ivan poprosil vojvoda, naj podeli črno-
maljsko župnijo z vsemi pravicami in z
vsem, kar k njej spada, nemškemu redu.
L. 1268., na praznik sv. Marcela, papeža
in mučenca (17. jan.), je bila črnomaljska
nadžupnija izročena nem. vit. redu.

Črnomaljski gospodje nemškemu redu
niso bili nič kaj prijazni sosedje. Že leta
1263. se je pričel med njimi boj zaradi
zemljišč. Pravda je prišla pred koroškega
vojvoda. Ko je prišel Ulrik III. 8. majnika
l. 1263. v Kostanjevico, sta bili klicani tja
na razsodbo obe sprti stranki, n. vit. red
in neki Henrik „Stanloce“. Ta si je lastil
nekaj zemljišč v Dolu (Tušev dol?), ki so
bila last nemškega reda. Vojvoda je raz-
sodil na korist reda. Ta je Henrik, ki se
je zavezal, pustiti n. v. red v nemoteni po-
sesti, dal nekaj odškodnine v denarju. Kot
priča je podpisan Friderik Črnomaljski.

Tudi Henrik „Stanloce“ je bil eden
črnomaljskih gospodov. L. 1269., 7. julija,
je podelil očaj Gregor de Montelongo
(1251—1269) Mainhardu Šneperškemu
3½ kmetije na „Kalu“, katere je imel
prej v zajemu Henrik Črnomaljski, ime-
novan tudi „Stanloce“, in jih bil prodal
Henriku Karstberskemu. Iz listine izvemo,
da so bili Črnomaljski, Karstbergi in
Šneperski med seboj sorodni.

Leta 1295. je umrl pri Treh Farah
župnik Volrik Črnomaljski. Takrat v Metliki

ni bilo župnije; ta je nastala l. 1466—1468.,
ko se je morala župnija premestiti zaradi
turških napadov od Treh Far v utrjeno
Metliko k cerkvi sv. Nikolaja.

Farna cerkev pri Treh Farah se ime-
nuje leta 1295. „Ecclesia s. Mariae apud
Augiam iuxta Fluvium Culpae“. (Augia =
Awa)!

Volrikov naslednik v trifarški župniji
je bil Gerloh Hmeljniški, sin Meinzlinov
s Hmeljnika.

Zgodovinar Richter [Neues Archiv
Mühlendorf 1830 (XXI). Richter. F. u. G.
v. Auersperg 650—651] piše, da je bil
ta Gerloch Turjačan. Leta 1254. se je po-
ročil Oton Turjaški z Berto, vdovo Hmelj-
niško, roj. Mirnsko. Hmeljniški so imeli
svoja posestva na Belokranjskem pri Pod-
zemlju in Gradacu. Bili so mejaši Črno-
maljskih in prav verjetno tudi v rodovinski
zvezi. Črnomaljske gospode zasledimo na
Hmeljniku kot lastnike za Turjaškimi.

Otona Turjaškega rod, ki je izviral
iz zakona z Berto Hmeljniško, je nosil
ime Hmeljniških, ne Turjaških. L. 1300.,
13. junija, je potrdil goriški grof Henrik

n. v. redu nove pridobitve v Beli Krajini.
Listina navaja vodo Premoč med vasmi
Essewnik (Jelševnik), Gersitzen (Jerneja
vas?) in Dolsehom (Dobliče). Priče v tem
priznalnem pismu so: Meintzel Turjaški,
Albert in Fric Hmeljniška ter Henrik
Črnomaljski. Turjaški so bili lastniki večjih
zemljišč tudi okoli Vinice; grajščina Vinica
je bila njih last. Te priče so si bile vse
sorodne.

L. 1312., 24. aprila, daruje Elizabeta
Črnomaljska, soproga Rugerja Phephlina,
križnikom v Ljubljani mljn na Krupi in
štiri kmetije, katere je bila njena mati
Gizela (Geysel) dobila za doto. — Pričali
so: Konrad in njegov brat Henrik Črno-
maljska; Konradov sin Winther, Albert,
Fric (oba Hmeljniška).

Leta 1326. je bil prodal Herbart iz
Gradaca (von Graetz) Turjaškimi nekaj
zemljišča. Priča prodajalni pogodbi je bil
Raespej Črnomaljski. Gospodje iz Gradaca
so bili mejaši Turjaških, ki so imeli —
kakor prej omenjeno — kot lastniki Hmelj-
nika zemljišča in podložnike med Gradacom
in Podzemljem.

Dogodki pretečenega tedna.

Cesarica Cita je obhajala v soboto 27. aprila svoj god. Po vsej Avstriji so se vršile cerkvene slovesnosti za dobro, milo in blago državno mater. Vsi narodi in posebno še mi Slovenci smo proslavljali cesaričin imendan s prisrčno molitvijo k Vsemogočnemu za srečo in božji blagoslov cesarici Citi in celi cesarski hiši habsburški. Dan je bil povsod prost šolskega poduka.

Ta teden sta zborovala finančni in brambni odsek. — Finančni minister je rekel, da bo 8. avstrijsko vojno posojilo razpisano najpozneje koncem meseca maja. — Na Ogrskem vladna kriza še ni rešena; demisijo dr. Wekerlejevega kabineta je cesar sprejel, a nove vlade še ni imenoval. Sporno točko tvori volilna reforma, ki bi jo Tiszovci radi vrgli ali pa docela izpridili, delavstvo jo pa brez-pogojno zahteva. V Budimpešti so se vršile v tem znamenju mogočne demonstracije. — Slovenska Ljudska Stranka je objavila svoja nova pravila, ki temelje vseskozi na katoliškem, narodnem in demokratičnem načelu. — Ukrajinski zastopniki so bili pri ministrskem predsedniku in vložili ugovor proti vsakim morebitnim dogovorom, ki bi kršili brestovsko mirovno pogodbo na škodo Ukrajincem. Tudi proti kakim tajnim dogovorom s Poljaki glede državno-pravnega stališča vzhodne Galicije in Ukrajine so se zavarovali. — Radi ukazov nemškega vojaškega poveljnika, ki so na škodo kmetom in na korist veleposestnikom, je ukrajinska vlada demisionirala in ukrajinski zastopstvi na Dunaju in v Berlinu sta proti postopanju nemškega generala podali ugovor. — V Podoliji so ukrajinski kmetje sovražno nastopili proti poljskim ulancem. — Med Turčijo in Bolgarijo je nastala radi turške zahteve po bolgarski zemlji ob turško-bolgarski meji velika napetost. Tudi med Ukrajino in Rumunijo so strune zaradi Besarabije zelo napete. Sklepanje mirovne pogodbe z Rumunijo zato ne gre od rok. — Livonijo in Estonsko, kateri deželi pripadata po mirovni pogodbi v Brestu Litovskem Rusiji, hoče Nemčija anektirati v obliki personalne unije. — Alzaški deželni zbor se je te dni sešel. Ker je nemški cesarski namestnik deželno zastopstvo v naprej obvestil, da se v deželnem zboru ne sme nič omeniti bodočnosti dežele, zato so poslanci v deželnem zboru sploh molčali, da tako molče protestirajo. — Nemčija je te dni poslala Nizozemski noto — nasprotniki pravijo ultimatum — v katerem zahteva poleg drugih važnih stvari tudi prosto uporabo železniške proge, ki vodi iz Dalheima ob prusko-nizozemski meji čez Nizozemsko v Belgijo. Nemčija se pri tem sklicuje na svojo pogodbo z Nizozemsko iz l. 1874. Nizozemska se pa sklicuje na svojo nevtralnost, a zdi se, da brez uspeha, kajti nizozemski zunanji minister Loudon je izjavil, da je položaj zelo resen. — Guatemala je napovedala Nemčiji vojno in stopila na stran Združenih držav. — Irci se z vso silo upirajo uvedbi vojaške službene dolžnosti v svoji deželi. Priredili so splošno stavko in na nešteti shodih protestirali proti angleški nameri. Samoupravo odklanjajo. — Velika borba na zapadu se nadaljuje. Nemci še vedno napadajo in dosežajo večje ali manjše uspehe, vendar nič odločilnega. Pa tudi nasprotniki poizkušajo z ofenzivo zdaj tu zdaj tam, a brez posebnega uspeha. — V noči od 22. do 23. aprila je udrta skupina manjših angleških ladij v belgijski pristanišči Ostende in Zeebrügge in potopila ob vohodu po par starih z betonom napoljenih ladij, da bi nemškim ladjam zaprli pot. Angleži so obstreljevali obrežne naprave in se tudi izkrcali. Nemci so se ljuto branili in prizadeli Angležem precej izgub na ladjah in ljudeh. — Na Italijanskem slabo vreme ovira večja podjetja. — Na

Finskem in v Ukrajini Nemci prodirajo dalje in so sedaj udarili na Krim. — Rimski-katoliški škofje latinskega in grškega obreda so se 26. aprila zbrali na pomladanski posvet v Budimpešti. Predsedoval je kardinal knez primas Czernoch. — Dne 20. aprila je umrl na Dunaju bivši ministrski predsednik in član gosposke zbornice baron Gautsch, star 67 let. Gautsch je bil trikrat ministrski predsednik, zadnjič leta 1911, pa le kratko dobo. Pod njim se je začel boj za splošno volilno pravico leta 1905.

Izdelovanje sladkorjeve gošče (sladkorjevega sirupa) v gospodinjstvu iz sladkorne pese kot nadomestilo za sladkor.

(Po Kmetovalcu.)

Sladkor, ki ga je sedaj silno malo in ga bo vedno manj dobiti, moreš v gospodinjstvu s pridom in ceno nadomestiti s sladkorjevo goščo (sladkorjevim sirupom), ki se da na preprost način kar doma izdelati iz sladkorne pese takole:

Dobro oprano in tanko olupljeno sladkorno peso razreži v drobne zrezke, pri čemer se lahko poslužiš navadnega krljača (ribežnja), kakršen se rabi pri razrezovanju repe v svrhu naprave kisle ali sladke repe. Take pesine zrezke zalij z vodo, pusti jih vreti eno uro in potem odlij tekočino. Prekuhane in odcejene odrezke zalij vnovič z vodo, jih zopet kuhaj in dobljeno tekočino prilij prvemu odlivku. Tako dvakrat prekuhane pesine zrezke ožemi skozi čisto in dovolj gosto ruto ter odcedek prilij prejšnjima odlivkoma. Na ta način dobljeno redko tekočino, ki je temnorjave barve, kuhaj počasi toliko časa pri ne prehudem ognju, da se po možnosti veliko vode izpari in se tako sok sladkorne pese zgosti v sladkorno goščo ali sladkorni sirup. Pri prehudem ognju se sirup lahko prismoji ali pa se v njem nahajajoči sladkor izpremeni v karamel, kar vse da gošči slab okus in jo naredi neporabno kot nadomestilo za sladkor.

Zgoščevanje pesnega soka potom kuhanja, oziroma potom izparjevanja vode, se mora torej previdno ter počasi vršiti, vsled česar se seveda kolikortoliko zamudno. Zanesljivejše in hitrejše gre to delo, če s pesinim sokom napolnjeno posodo vtakneš v drugo večjo, jo spodaj podložiš z debelim peskom ali s čim drugim, da se ne dotika dno notranje posode z onim od vnanje. Prazen prostor med obema posodi pa zalij z vodo. Pri kuhanju soka v loncu, ki je v taki vodni kopelji, se tudi pri hudem ognju ni bati, da se prismoji ali da se sladkor izpremeni v karamel, kajti zadnje se le tedaj pripeti, če se sladkor segreje nad 190 gradov Celzija. Pri kuhanju v vodni kopelji pa toplina ne gre tudi pri hudi vročini nikdar dosti čez 100 gradov. Izparjeno vodo med obema posodi je seveda sproti s kropom nadomeščati.

V loncih na ognjišču ali na štedilniku seveda ne moreš naenkrat velike množine soka sladkorne pese nakuhati in zgostiti ter moraš zato to delo večkrat ponoviti, če hočeš nakuhati veliko sladkorjeve gošče. Za izdelovanje večjih množin sladkorjeve gošče naenkrat, pa pridejo prav dobro v prid brzoparilniki, ki vrhutega kuhajo s posredovanjem vodene pare in se tedaj ni bati, da bi se sok prismojil ali da bi se sladkor izpremenil v karamel.

Sladkorjev sirup, izdelan doma, so že v mirnih časih ponekod uporabljali za izdelovanje navadnih sadnih marmelad, sedaj pa nam more splošno služiti tudi kot prav dobro nadomestilo za sladkor.

Iz 100 kg sladkorne pese moreš na popisani način izdelati 10 do 20 kg sladkorjevega sirupa ter je množina odvisna od tega, kako močno si pesine zrezke pri kuhanju izlužil in potem pesini sok zgostil.

Bolj če ga zgostiš, tem manj ga je, a zato je bolj izdaten, ker ima v sebi več sladkorja. Močno zgoščen sirup je tudi bolj trpežen, kajti velika množina sladkorja ovira razvoj škodljivih bakterij.

Pravilno prirejen sladkorjev sirup je prijetnega in zelo sladkega okusa ter ima temnorjavo barvo. Ta sirup je najbolje hraniti v dobro zaprtih posodah v kolikor mogoče hladni shrambi.

Ožeti ali iztisnjeni pesini zrezki so prav dobro krmilo.

Sladkorne pese bodo letos naši kmetovalci jako veliko nasadili namesto krmne pese in zato bo lahko vsakdo imel priliko v letošnji jeseni izdelati za dom dovolj sladkorjevega sirupa, ki mu bo jako dobro došel, ker bo sladkorja letos še bolj primanjkovalo. Sladkorna pesa pri nas prav dobro uspeva in ima njen sok v našem podnebnju razmeroma zelo veliko sladkorja v sebi. Sladkorna pesa se prideluje enako kakor krmna ter je njeno seme še vedno dobiti pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Gospodarstvo.

Oklic vsem županstvom! Letošnje leto je zopet hroščevo leto. Ker nam dela ta škodljivec neizmerno škodo posebno pozneje, ko živi kot črv v zemlji in nam izpodjeda par let korenine in uničuje na ta način naše poljske in travniške pridelke, je naša dolžnost, da ga z vsemi močmi preganjamo in zatiramo. Ta boj se mora izvesti po vseh naših občinah, po celi deželi. Danes je splošno pokončevanje tega hrošča tem nujneje, ker nam naši pridelki že sami na sebi pešajo vsled razmer, ki so nastale po vojni, tako, da ne smemo na noben način trpeti, da bi nam še ta sovražnik prizadeval škodo. Vsa županstva so poklicana, da zbero in porabijo vse sile za pokončevanje tega škodljivca. Vsak posestnik je dolžan, da pomaga po svojih močeh. Šolski otroci naj se lotijo z vso vnamo uničevanja letošnjih hroščev in naj pod vodstvom in po navodilih učiteljstva preganjajo tega najbolj požrešnega škodljivca, da se na ta način zatara tudi mnogoštevilna njegova zalega. S tem delom je začeti takoj od pričetka letanja in ga je vzdržno nadaljevati notri do konca. Hrošči naj se otrsajo z drevja vsak dan ob zgodnjih jutranjih urah, dokler je hladno. Šolski otroci naj otrsajo lege, ki so najbolj izpostavljene za hroščovo pašo in drevesa, ki so najbolj napadena. Pod drevje naj se razgrnejo po možnosti rjuhe in plahte, da se hrošči lažje spravljajo v pripravljene vreče. Doma naj se stresejo v pripravljene posode in poparijo, da jih bo konec. Posušeni hrošči naj se porabijo za klajo kuram in prašičem, kar je pri današnjem pomanjkanju krmil posebno vpoštevati. Nazadnje jih pa s pridom porabimo tudi za gnoj in za kompost, če ni drugače. Županstvom se torej naroča, da takoj vse potrebno ukrenejo za pokončevanje letošnjih hroščev, da se na ta način prepreči velika škoda, ki preti že letos in v bodočih letih našim sadežem in našim pridelkom. Šolskim otrokom naj se dovolijo kraju in razmeram primerne nagrade do 2 K od mernika, h katerim hoče tudi deželni odbor prispevati polovico zneska. Dotične izkaze je po šolskih vodstvih predložiti do 15. junija na deželni odbor.

Deželni odbor vojvodine Kranjske.

Galun in žveplenokisla glina. Ker se letos ne bo dobilo dovolj modre galice, se priporoča galun ali žveplenokisla glina kot primesek k galičnemu škropivu. Vinogradniki, ki žele naročiti galun ali žveplenokislo glino, naj prijavijo svoja naročila pri županstvu ozir. župnem uradu ali pri kmetijski podružnici v Novem mestu. 1 kg galuna stane 2 K 40 v, 1 kg žveplenokisla glina pa 1 K.

Nov način oddaje tobaka. Kadilce bodo razdelili v stalne in nestalne ali slu-

Naša dolžnost!

Velikanska je škoda, ki jo delajo v zemlji črvi ali ogrci. Le žal, da imamo to škodo samo takrat pred očmi, kadar jo gledamo in da se prej in slej ne menimo dosti za njeno odvratanje.

Škoda, ki jo dela črv na raznih sadežih v zemlji, je veliko večja, kakor si navadno predstavljamo. S tem, da črvi objedajo korenine našim sadežem, se pridelki znižujejo v vsakem oziru, pred vsem glede količnosti, pa tudi glede kakovosti. Če se pridelki vsled objedanja korenin znižajo recimo le za desetino vrednosti, je to že ogromna škoda, ki jo trpimo pri naših poljščinah in drugih sadežih. Ta škoda pomeni za cele občine na tisoče in tisoče; za celo deželo na sto in stotisoče!

Navadno je pa škoda večja, kakor vrednost ene desetinke vsega pridelka. Doživeli smo leta, ko je črv izpodjedel na nekaterih sadežih do golega vse korenine, da ni na dotičnem prostoru nič zrastle in so izgledala napadena mesta, kakor bi bila požgana. Srd in gnev pograbljuje človeka, ko gleda tako škodo.

Vsa ta škoda pa prihaja od hrošča, ki nam v hroščevih letih zaplodi neštete množice požrešnih črvov.

Čudno, da se ta škoda tako hitro pozabi in da se škodljivemu hrošču tako prizanaša, ko bi ga morali ravno v takih letih z vsemi silami preganjati, da se mu zalega po možnosti zatre.

Če pomislimo, da zaleže ena sama samica po 25 do 30 jajc, da zaplodi tedaj ena samica lahko do 30 črvov, ki izpodjedajo korenine celo prvo poletje, potem celo drugo leto in potem še tretjo pomlad in napravi na ta način samo ena zalega škode za več kron, posebno dandanes, ko postajajo eni in drugi pridelki tako dragoceni, potem se nas mora lotiti zavest, da je treba tega škodljivca na vse mogoče načine preganjati in zatirati.

Kolikor bolj se krčijo danes naše delavne moči, toliko bolj je napenjati sile, da pokončujemo tega škodljivca in da odvrčamo na ta način vso poznejšo škodo, ki nam jo dela v podobni črvi v zemlji. Dajmo tedaj hrošče pridno otrsati, pobirati in pokončavati! Lotimo se tega dela kar splošno in dajmo ga nadaljevati do konca! Pomaga naj vse staro in mlado! Kajti za to delo je treba združenih moči, da bo uspelo. Rohrmann.

čajne odjemalce. Stalni odjemalci so vsi moški od 18. leta naprej, ki stalno bivajo v okolihu kake trafike. Kot slučajni odjemalci pa pridejo v poštev le osebe, ki se samo nekaj časa nahajajo v okolihu trafike ali pa že uživajo določeno množino tobaka n. pr. potniki, tujci, vojaki, posebno dopustniki itd.

Pomlad je zunaj,
in bezeg cveti;
na njem peva ptiček:
„Čiri, čiri!“

Ko čez leto bezeg
se spet razcveti,
ti srce morda
že v grobu spi...

Pratika za maj.

Maja je bila boginja in soproga Vulkanova, rimskega boga ognja in ognjišča. Rimljani so častili Majo vsled njene večne svežosti in cvetoče, nikdar usahljive mladosti. Zato so ji posvetili v čast najlepši mesec, ki je poln cvetja in spomladanskega prijetnega življenja. Mesec maj razveseljuje staro in mlado.

Maj ima 31 dni in bo letos bolj spremenljiv mesec. Stoletni koledar proročuje: Maj se pričinja z hladnimi dnevi, na kar sledi spremenljivo in nič kaj prijetno vreme do okoli 9. Potem nastopijo lepši in gorkejši dnevi, sicer pa še tudi spremenljivi, vmes gromenje in nevihte; to bo trajalo do okoli 22. Od 22. dalje postane še-le stanovito prijeten majnik. — Solnce stopi 21. v znamenje dvojčkov. Dan zraste za 1 uro 15 minut, je tedaj dolg 14 ur 31 minut do 15 ur 46 minut. — Ljudsko proročanje pravi: Če sta dneva sv. Pankracija (13.) in sv. Urbana (25.) lepa in gorka, bo veliko in sladkega vina. Tudi seno se rado suši, če je na dan sv. Urbana solčno. Od lepega vremena na dan sv. Urbana je celo odvisen mesec julij. Urban je torej imeniten svetnik v nebesih in pa prav merodajen in odločilen v pratiki. Prav potrebno je tedaj v naš časi in večni blagor, da ga zares častimo kot priprošnjika pri Bogu in kot mogočnega zaščitnika vinskih gorc in dobre letine sploh. — Majnik ne sme biti preveč moker, sicer bodeta kmet in meščan lačna in žejna, ker ne bo ne kruha in ne vina.

Dopisi.

Iz Smoienje vasi pri Novem mestu. Že drugič je letos posegla smrt s svojo koščeno roko v družino Nagelnovo in odvedla s seboj za materjo sedaj še očeta Mihaela, ki je preminul dne 27. aprila v starosti 75 let. Bil je to mož stare korenine, mož globokega verskega prepričanja, kakoršnih je dandanes že malo. Prepustivši svoje dobro urejeno gospodarstvo sinu, je, ker je bil že delj časa bolehen, bival najrajši v svoji sobici pri vnučkih in molil pri njih. Še ko se mu je že na koncu omračil um, je njegova desnica še vedno delala znamenje sv. križa, ustnice pa so izgovarjale Očenaš in Češeno Marijo. — Pogreb je bil lep, 29. aprila ob 8. uri dopoldne na tukajšnje pokopališče. Vsem, ki ste poznali in cenili blagega pokojnika, ga priporočam v molitev. Zalujoče ostale domače naj tolaži Bog. Dragemu stricu pa sveti večna luč! Nečakinja.

Gospodu Št. Jernejčanu v deželi odrešencev v prijazen odgovor. — Vaše cenjeno poročilo od 18. aprila 1918 bi moralo marsikakega tukajšnjega kmeta vzpodbuditi, da bi začel kmetovati pravilno, ne s tolikim trudom, pač pa z glavjo. Pred kratkim sem (opazovavša tukajšno gospodarstvo) pisala na velezasluzno c. kr. kmetijsko družbo kranjsko v Ljubljano, da bi bila tozadevna potovalna poučna predavanja nujno potrebna, posebno o načinu gnojenja in pridobitvi domačega dobrega

gnoja. — Druga nujna potreba pa je odstranitev prostih gnojišč in zgraditev gnojnih jam, kar bi se moralo, če ne drugače, postavnim potom doseči. Uspeh bi se kmetom že takoj prvo leto znatno izplačal. Toda odgovor c. kr. kmet. družbe od 22. aprila 1918 slovi naslednje:

„Da je v Belokrajini kmetijstvo zanemarjeno, mi dobro vemo; vsaj je tudi še drugje, toda s silo se ne da ničesar doseči in konec vseh koncev je napredek v kmetijstvu mogoč edino-le potom neprestanega pouka, ki pa mora svojo podlago dobiti že v ljudski šoli. Naše ljudske šole pa niso z ozirom na bodoči poklic kmetijske mladine nič vredne. Mi učimo neprestano, dosegli smo že mnogo, a ne slepimo se, kajti izkušnja nas uči, da je kmetijski napredek silno počasen. Potnih predavanj o kmetijstvu sedaj ni mogoče vršiti, ker nimamo učnih moči na razpolaganje.“

Ves omenjeni odgovor je torej žalostna, brezupna resnica. Naj pa li zahtevamo od učiteljstva kranjskega, slovenskega, več? Za to beraško plačo je truda dovolj! Tako čuti slovensko ljudstvo vseh slojev: bič — bič, kamor se obrne. Ali je torej Slovanstvo samo opravičeno, ali ne celo dolžno, da zahteva samostojnost in enakopravnost drugih narodov?

Mislimo dosti dekleta in žene na naše fante-vojake na fronti, pogrešamo marsikoga, a ko bi naše misli vedno mogle same poleteti na fronto, ne bi fantje imeli niti časa za boritev in reševanje domovine. Pozdravljamo jih prisrčno ter želimo skorajšnjega stalnega svidenja. — Marsikdo se bo po svetu poleg različnih slabosti naučil tudi kaj dobrih tujih navad ter jih potem v domačiji s pridom uporabil — če ne bo prepozno.

Domače in tuje novice.

Slovesno pontifikalno sv. mašo je opravil dne 27. aprila v proslavo godu presvete cesarice Cite v kapiteljski cerkvi v Novem mestu mil. g. prošt dr. Seb. Elbert z veliko asistenco in ob navzočnosti zastopnikov raznih uradov in občinstva. Navzoča je bila tudi mladina dekliške šole s svojimi gg. učiteljicami.

Cesaričin god. V soboto 27. aprila so obhajali učitelji in učenci novomeške gimnazije god presvete cesarice Zite s slovesno službo božjo. Po maši se je pela cesarska pesem. Ob enem z gimnazijo se je te službe božje udeležila tudi deška ljudska šola z učiteljstvom. Dan je bil pouka prost.

Mirovno pobožnost priredi dekliška Marijina kongregacija v Novem mestu na prvo nedeljo v majniku, 5. t. m., v kapiteljski cerkvi. Spored: Zjutraj po šmarnicah skupno sv. obhajilo. Popoldne se ob polu 3. uri izpostavi presveto Rešnje Telo pri šmarničnem oltarju, nato se moli 12. ura v „Večni molitvi“. Ob 3. uri mirovni pobožnosti primeren govor. Po govoru pete slovesne litanije Matere Božje z molitvijo za mir in po litanijah darovanje v dober namen. K tej pobožnosti se vljudno vabijo tudi drugi verniki k obilni udeležbi.

Nova maša. Na Zaplazu v božjipotni cerkvi bo slovesno opravil v nedeljo dne 12. maja novo mašo trebanjski rojak č. g. Jožef Škoda, bivši novomeški gimnazijalec. Mlademu gospodu obilo sreče in blagoslova božjega pri njegovem vzvišenem poklicu!

700 letnico je obhajala včeraj Avstrija, odkar je bil rojen njen slavni vladajoči ustanovitelj Rudolf Habsburški. Rojen je bil namreč 1. maja 1218. leta. Vladal je od 1273. do 1291.; umrl leta 1291. Ob njegovem vladarskem nastopu so bili časi tudi za avstrijske dežele zelo žalostni in politični položaji neznosni. Po vseh naših deželah so vladale grozovite zmešnjave. Tem nesrečnim razmeram je napravil konec šele Rudolf Habsburški s svojo zmago nad

Otokarjem na Marhovem polju 26. avgusta l. 1278. L. 1282. je izročil Rudolf svojim sinovom Albrehtu in Rudolfu Avstrijsko, Štajersko, Koroško in Kranjsko. Tako je prišla hiša Habsburžanov v Avstrijo.

400 let je bilo 24. aprila, odkar je podaril cesar Maksimilijan I. mesto Celovec takratnim deželnim stanovom in je postavil za deželno stolno mesto.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu aprilu 1918 je 249 strank vložilo 313.466 K 75 vin.; 130 strank vzdignilo 111.641 K 27 vin.; torej več vložilo 201.825 K 48 vin.; stanje vlog 6.643.956 kron 59 vin.; denarni promet 794.846 kron 13 vin.; vseh strank bilo je 616.

Strelna je udarila dne 29. aprila v električni tok v Prečni ter napravila veliko škodo. Bomo morali biti nekaj časa brez električne luči. Podjetnik se z vso skrbjo trudi, da se čimpreje popravijo poškodbe in se postreže občinstvu zopet z lepo lučjo.

Padel je zadet od sovražne krogle Anton Rajer iz Ždinje vasi pri Novem mestu. Pokojni je bil star še-le 21 let. Nemila smrt mu je prestrigla nit življenja v tujini na laških tleh blizu Asiago 29. januarja 1918. Blagemu mladeniču naj Vsemogočni obilno poplača v nebeški domovini trpljenje, ki ga je preстал v boju za zemeljsko domovino.

Iz ruskega ujetništva se je vrnil Ivan Rus, posestnikov sin iz Gor. Lokvice pri Metliki. Kako so se začudili sosedje, ker je bil uradno razglašen za mrtvega in mu je v domači podružnici zvonilo ter se opravila zanj zadušna sv. maša. — Bil pa je l. 1914 kmalu v Galiciji zajet in poslan v Rusijo. Na stotine dopisnic je poslal domov, a nobena ni dospela. — Upajmo, da se vrne tako še več ujetnikov.

Prvi čebelni roj je dobil 29. aprila 1918 posestnik Jožef Hrovat v Vavtvasi.

Državni zbor avstrijski se snide dne 7. maja na Dunaju. Nemške stranke imajo neprestano posvete, kakšno stališče naj zavzamejo nasproti vladi. Nemško-nacionalne stranke niso prišle doslej še do nikakega sklepa, pač pa so krščanski socialci sklenili, da ne gredo v opozicijo. Eni in drugi so pa svečano zavrnilo očitek s slovanske strani, da odpovedujejo cesarju in državi zvestobo. — Češke in jugoslovanske vrste stoje sklenjene slejkoprej.

Poslanec Jarc je 24. aprila na Dunaju posredoval v osrednjih uradih glede rekvizicij žita v južnih deželah. Dobil je zagotovilo, da pridejo v poštev le one dežele, ki so v zastankih, da pa so južne dežele, — med njimi Kranjska, — od teh rekvizicij izključene — Dolenjec pravi: Bomo videli!

Od mrtvih vstal in zopet umrl je neki človek v zagrebški bolnišnici. Okoli polnoči je slišal bolniški strežnik, da zvonijo zvonec iz mrtvašnice, ki ga ima privezanega mrlič okoli roke. Strežnik se iz strahu ni upal iti sam v mrtvašnico, ampak je poklical še nekoliko ljudi. Zvonec je neprenehoma zvonil. Ko so prišli v mrtvašnico, so videli strašen prizor. Človek, ki je bil le navidezno mrtev, se je ponoči zbudil in s težavo vstal iz krste. Nesrečnež se je, ko je opazil, kje da je — zgrudil ravno pred vrati mrtvašnice in umrl od strahu.

Prošnja. Neka bolnica lepo prosi četrt kile jazbečeve masti za zdravljenje. Usmiljena oseba jo lahko odda v našem uredništvu.

Opozarjamo na današnji oklic „Kranjskega pomožnega odbora za obnovitev Goriške“ (Zadružna zveza v Ljubljani) na vse domoljubne Slovence in Slovenke za nabiranje darov in raznega gospodarstvenega orodja. Priporočujemo to velepomembno človekoljubno akcijo omenjenega odbora v vsestransko uvaževanje. Odprimo vsi zavedni Slovenci svoja usmiljena srca in radodarne roke kar največ mogoče v pomoč nesrečnim Goričanom!

Moč materine ljubezni. Na Mali Paki ob Kolpi v bližini Metlike je dne 4. aprila zdrsnil šestletni mlinarjev sinček Janko

Milavec v močno naraslo, deročo reko. Valovi so ga hipoma odnesli in fantek je izginil v kalni vodi. Mati mlinarica to zapazi, skoči urno v čoln ter hrabro vesla po silno deročih valovih. Ko že dosti daleč od mesta nesreče opazi v vodi nekaj belega, kar bi utegnila biti obleka sinkova, skoči iz čolna, se potopi v več metrov globočine, zgrabi in privleče svojega ljubljence iz vode, plava z njim dalje, vplvi čoln in srečno prisopiha na breg. Deček je bil kakor mrtev. Mati joka, ga trese, se trudi na vse načine in ga prinese v hišo ter ga tam neumorno budi k življenju. Šele čez tričetrt ure se sinek oživi, zaplače in se oklene matere okoli vratu. Oba sta zdrava in vesela.

Ognjenik Vezuv je zopet začel močno bruhati lavo. V Neaplju so vznemirjeni, ker se bojijo, da bo ognjenik prihodnje dni deloval veliko huje, nego poprejšnja leta.

Eksplodija je nastala dne 5. aprila v poslopju za izdelovanje pikrinove kisline v Blumau pri Dunaju. Poslopje je porušeno in tudi sosedna poslopja so poškodovana. Mrtvih je 35, ranjenih 29 oseb.

V zrak zletela je 15. aprila smodnišnica z več sosednimi poslopji v Glasenbachu pri Solnogradu. Nesrečo je povzročil baje neki ruski ujetnik, ki je vrigel gorečo vžgalico na tla.

Gavrilo Princip, morilec rajnega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove blage gospe, je umrl v trdnjavi Terezin na kostni jetiki.

Najvišja železnica na svetu je centralna železnica južnoameriške ljudovlade Bolivije. Ta železnica teče 4880 metrov visoko nad morjem, torej nad 2000 metrov višje od našega Triglava. Zares babilonsko delo!

„Dol. Novice“ bi ne smele manjkati v nobeni hiši na Dolenjskem.

Izročitev častnega srebrnega roga polku gorskih strelcev št. 2.

Med najlepše spominske dneve, ki se bodo pisali v zgodovini c. kr. gorskega strelskega polka št. 2, se bo gotovo štel 17. april 1918. Obiskala sta nas župan dr. Ivan Tavčar in podžupan dr. Karol Triller v spremstvu magistratnega svetnika Janka Bleiweisa viteza Trsteniškega globoko v osvojeni benečanski ravnini na našem sedanjem stališču, da izroče polku srebrni častni rog, ki ga je občinski svet sklenil pokloniti našemu junaškemu polku kot skromen znak hvaležnosti deželnega stolnega mesta Ljubljane za vsa hrabra dejanja na različnih bojiščih, posebno pa na italijanskem. Ljubljansko odposlanstvo je pričakovala in prisrčno pozdravila na kolodvoru številna deputacija polkovnih častnikov ter ga je spremila na pripravljena stanovanja, kjer je odposlanstvo posebno ljubezljivo pozdravil še posebej naš gosp. polkovnik Pour. Po intimni večerji, pri kateri je polkovna godba neumorno svirala skoro izključno domače slovanske skladbe, se je zbral naš izborni častniški pevski zbor ter zapel nekaj najlepših slovenskih pesmi, ki so izzvale burno pritrdjevanje in navdušenje. Vsi smo legli k počitku z najlepšimi utisi, toda v veliki skrbi za vreme prihodnjega dne, ki je bil proglašen za polkovni praznik, kajti čez dan je bilo lilo kakor iz škafa.

Naš strah je bil pa prazen, kajti sinje nebo je bilo čisto kot ribje oko, ko smo odkorakali vsi v zelenju ob 7. uri zjutraj z mesteca na travnik, kjer se je izvršila izročitev roga na izredno slavnosten, obenem pa tudi nenavadno prisrčen način. Po slovesni vojaški službi božji, darovani v nalašč zato prirejeni kapelici iz zelenja, kateri je poleg dveh generalov prisostvoval ves častniški zbor, načelu mu naš polkovnik Pour, ter popolni naš polk, je najprvo

vojaški kurat blagoslovil poklonjeni rog, nakar je župan g. dr. Ivan Tavčar izročil ta rog gospodu polkovniku z vznesenim govorom, ki ga je končal z besedami: „Na vseh vaših potih spremljaj vas rog kot zvest prijatelj, na potih slave in uspehov, posebno pa na potu ljubezni do domovine, do jasne njene dinastije! Vas, velečenjeni gospod polkovnik, pa prosim, da nezatni dar deželnega stolnega mesta v imenu lepega svojega polka prevzeti blagovolite!“ Po tem govoru je nagovoril naš polkovnik Pour zbrani polk najprvo v nemškem in potem v slovenskem jeziku in se odposlanstvu zahvalil v imenu celega polka za poklonjeno častno darilo. Izrazil je v svojem govoru željo, naj nas spremlja in navdušuje srebrno čisti glas tega roga v miru in boju, in kadar ga zaslišimo, naj se zavedamo, da nas v tem čistem glasu pozdravlja naša domovina, ki se nas spominja hvaležna svojih junaških branilcev. Polkovni trobentač je zatrobil na novi rog „pozor“ in godba je zaigrala cesarsko himno. Vršila se je še pred odposlanstvom in višjimi častniki parada in odmarširali smo med zvoki godbe domov. Opoldne se je vršil slavnosten obed. Napitnice polku in njegovemu junaštvu in nasprotno napitnice naši domovini in njenemu stolnemu mestu. Oficijalni del slavnosti je bil završen z gromovitimi „živijo“-klici, in sledile so druga za drugo najlepše naše narodne pesmi. Potem se je podalo odposlanstvo k podčastnikom, ki so bili zbrani pri posebnem slavnostnem obedu. Sprejeto je bilo z velikanskim navdušenjem. Tudi tu sta župan in podžupan sporočala v iskrenih besedah pozdrave domovine in vroče želje na srečno svidenje v domovini. Tudi tu je odmevala slovenska pesem. Pri tej priliki se je izročila županu vsota 4330 kron, ki jo je nabral polk za naše narodne, kulturne in humaniternne potrebe in sicer za Slovensko Matico 1500 K, za Ciril-Methodovo družbo 1500 K, za Krekovo ustanovo 500 K, za oslepele slovenske vojake 500 K in 330 K za mestne reveže ljubljanske. Vrli fantje našega slovenskega polka niso mogli na sijajnejši in plemenitejši način pokazati svoje ljubezni do domovine.

Ko se je bilo treba podati na kolodvor, je naprosilo moštvo našega gosp. polkovnika, da sme prirediti odposlanstvu še poslovilno ovacijo. Sprejemši dovoljenje, so fantje spregli polkovniku in županu konje ter ju peljali na kolodvor. Tam so se zbrali v slovo skoro vsi službe prosti častniki, podčastniki in vojaki in priredili odposlanstvu najprisernejše ovacije. Med navdušenimi „živijo“-klici naši Jugoslaviji in polku ter prepevanjem naših narodnih himen se je odpeljalo poslanstvo proti domovini.

Slehernemu od nas od najmlajšega strelca do viteškega polkovnika bo ostal spomin na prekrasni praznik našega polka neizbrisen, saj smo tekmovali vsi, da se je izročitev spominskega darila slovenskemu junaštvu povzdignila v veličastno manifestacijo plamteče domovinske ljubezni!

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje. 17.)

Prišel bi bil prav gotovo mrtev tjakaj. Ni se podajati v nevarnost, je že sraka učila nas mladiče. Dobil sem prav mehko prenočišče, samo kurje perje. Toda spati nisem mogel. Preveč me je žejalo. Druge vode ni bilo v celi sobi, kakor tiste v umivalniku. Vedel sem, da vstanejo domači ob štirih zjutraj, pa sem vsake pol ure gledal, ali je že štiri, ali ne. Točno ob štirih se je zasvetila luč. Rešen sem bil in zaspal sem do šestih. Po noči je grozno deževalo. Naj. Meni zdaj nič mar. Ko sem prišel dol v gostilno, sem se takoj prepračil, da križvega pota še ni konec. Kolo je bilo brez levega pedala.

Naj sem gledal, iskal, kakor sem hotel, pedala nikjer.

Iskati ga po cesti? Kako daleč? Kaj sem vedel, kje se mi je izmuzal ta škrt?

Naj bo, kjer hoče. Ako gre že vse narobe, pa naj gre še to. Saj imam še dve nogi. — V Šlarafiji me je nečakinja začudeno pogledala, ko sem tako zgodaj trkal na vrata. Ne vem, li je bila jezna ali vesela. Mislim, da je bilo zadnje, ker je hitela odpirat mi in je prav pristrčno pozdravljala svojega strica.

Hinavščine ne pozna to odkrito bitje. — Novega življenja v Šlarafiji ne bom opisoval.

Bilo je, kakor prvokrat, samo obilnejše, izdatnejše, prijetnejše.

Pa tisto nebeško vino! No, privoščil sem si ga bil pa res do skrajne mere.

Ko sem ogledoval škodo, povzročeno po neštetihih nepravilih potovanja, me je zmrzilo. Pedal je bil itak na veke izgubljen.

Ali nove podplate, to redko blago, sem popolnoma razdejala.

Na peti so bili prdrli radovedni žebli. Od tod hoja kakor po šivankah.

Čisto nove nogavice so bile vsled tega brez pete.

Peta mi je bila samo en krvav žulj. Čevljarja daleč na okrog nobenega.

Iznajti sem moral sredstvo, s katerim sem si pomagal toliko, da sem lahko stopal vsaj za silo.

Vedel sem naprej, da me ne čaka nič dobrega ob tako dolgi poti.

Na vožnjo s kolesom se nisem mogel zanašati posebno veliko.

Dobil bi bil pač pedal od tujega kolesa na posodo. Ali, kjer so mojstri skaze, kakor jaz in moji pomagachi, tam je žalost.

Vse moje in tuje orodje smo polomili brez haska.

Obupal pa nisem. Ni moja navada. —

S težkim srcem in ranjenim kolesom sem rano v jutro nastopil pot k povratku v domovino.

Bila je zadnja. Namreč v dobi mojega osemdnevnega dopusta.

Še enkrat sem pogledal nazaj. Z Bogom nečakinja, z Bogom rubini (oh!), z Bogom Šlarafija sploh.

„Oh, zdaj pa nikdar, nikdar več, veselje preč je preč!“

No, ako že mora biti tako, pa naj bo. Dolgo časa nisem mogel poskusiti svoje enonogate umetnosti na kolesu.

Šlo je navkreber.

Da mi pa ni bilo dolgčas, za to so nevedoč skrbeli drugi ljudje.

Farna cerkev na griču.

V globoki dolini leži vas.

Cesta pelje nad vasjo v velikem ovinku tako, da se ima vas skozi pol ure tik pod seboj na levo.

Cerkveni zvonovi — tam jih je bilo še nekaj — se oglasijo.

Nedelja je. Pobožno ljudstvo vrvi od vseh strani k službi božji.

Pa kaj je to? Li je to vpitje ali petje? Petje je. Mnogoglasno.

Še zvonjenje se sliši bolj zamolklo. Spoznal sem jih, te pevce.

Ko bi ne bila vojska, bi jih prav gotovo ne bilo tukaj.

Prišli so bili iz nam sicer znane pa vendar tuje dežele.

Morali so pokazati, kaj znajo. Zato so peli.

Pa vse je šlo v mol. Dur glasov morda še ne poznajo.

To petje je bilo tako značilno, da mi še danes buči po glavi.

Besed sicer nisem mogel razumeti, pač pa je šlo brez konca in kraja tako-le:

„Há — lí — ló, háilóló,“

in to z nekim posebnim naglasom. Nekaj časa sem poslušal.

Ker se pa pevci niso hoteli utruditi, je odnehala moja potrpežljivost.

Bil sem že precej daleč v gozdu. Še zmerom sem slišal tisti:

„Há — lí — ló, háilóló.“

Srečni ljudje. — Prišel sem na ravnino.

Zdaj pa poskusim svojo spretnost. Zajahal sem kolo.

Že ob prvem pritisku z desno nogo sem iskal ravnovesja.

Telovadec ne pride v zadrego. Šlo je.

Slovenci, Slovenke!

Nepopisno je gorje, katero je sedanja vojska prizadejala našim goriškim rojakom! Malo je dežel, ki bi bile v vojski toliko trpele, kakor ta, našemu srečnejši stoječi del slovenske domovine! Sovražnik je že davnej moral zapustiti deželo in goriški rojaki se polagoma vračajo iz begunstva v svojo domačijo. Z vročim hrepenenjem so pričakovali ta srečni čas vrnitve. Toda doma jih čaka žalost, razočaranje, obup! Domovja so jim razrušena, cvetoča polja, rodovitni vinogradi in travniki opustošeni, gozdovi uničeni, vse poljedelsko in drugo orodje ter oprava uničena ali ugrabljena. Nimajo živil, nimajo orodja, nimajo vprege, nimajo strehe ali — zemlja kriči po obdelovanju. Toda kako naj delajo praznih rok!

Pomaga naj vlada, kakor je njena dolžnost! Ta pa dela tako počasi in nezadostno, da vračajoči se begunci obupavajo. Utegne se zato zgoditi, da začno razprodajati svoja zemljišča tujcem.

Slovenci! Naša dolžnost je, da takoj pomagamo in Goriško ohranimo svojemu narodu!

V pomoč Goriški se je osnoval

kranjski pomožni odbor za obnovitev Goriške s sedežem v Ljubljani, ki si je svoje delovanje razdelil v tri odseke:

a) kmetijski, b) stavbni, c) finančni odsek. Za danes stopa pred slovensko javnost „Kmetijski odsek“ z nujno prošnjo:

Darujte kmetijsko orodje, pa tudi pri stavbnem delu in v gospodinjstvu potrebno orodje in opravilo! Marsikje imajo tega orodja več, nego ga doma rabijo. Kdor more, naj to daruje, tudi če je nekoliko poškodovano. Odbor bo že poskrbel, da se tako orodje popravi. Kdor pa ne more podariti orodja, naj ga pa da na razpolago za primerno ceno, ki naj vpoštevava dobrodelni namen odbora.

Kdor ne more darovati orodja, naj daruje v denarju, da se omogoči oddajati nakupljeno orodje po znižani ceni.

Razdelitev nabranih predmetov se je poverila „Goriški zvezi gospodarskih zadrug in društev v Gorici“, ki bo v tem oziru postopala dogovorno z vsemi gospodarskimi organizacijami na Goriškem.

Po možnosti naj se darujejo ali ponudijo v nakup sledeči predmeti: razni lahki plugi, lahke brane, rovnicice, različne motike, krampi, lopate, grablje, vile, kose, srpi, osle in klepalce, sekire, žage, vejnikice, krivce, škarje za drevje in trte, škafi, golide, polovnjaki, kadi in druge vinske posode, kletarsko orodje, gospodinske potrebščine in sploh vse, kar se da rabiti v kmetijskih gospodarstvih.

Slovenci, Slovenke! Velika so bremena, ki nam jih nalaga današnji čas, vendar naj se nihče ne odtegne delu za pomoč težko preizkušeni solnčni Goriški, ki je pretrpela svoje gorje za nas! Zlasti nujno prosimo, da se zavzamejo za stvar č. č. gg. duhovniki in učitelji ter županje in občinski predstojniki, ki naj blagovolijo v svojem okolišu organizirati zbiranje in odpošiljanje darov.

Orodje naj se pošilja na naslov: Gospodarska zveza v Ljubljani.

Denar naj se pošilja z označbo: „Za Goriško“ na naslov: Zadruga zveza v Ljubljani.

Ljubljana, 15. aprila 1918.

C. kr. kmetijska družba za Kranjsko. — Zadruga zveza v Ljubljani. — Zadruga zveza v Celju. — Goriška zveza gospodarskih zadrug v Gorici. — Gospodarska zveza v Ljubljani. — Zveza sloven. zadrug v Ljubljani. — Zadruga centrala v Ljubljani. — Goriško kmetijsko društvo v Gorici.

Razvedrilo.

V gostilni. Natarakar: „Imate pol litra vina in juho. Je-li bila goveja ali svinjska juha?“ — Gost: „Jaz ne vem — en keber pa tri muhe so bili noter!“

Modrost. Profesor: „Govorica označuje človeka, da je res človek. Če bi torej osel mogel reči: jaz sem osel — bi ne bil osel, ampak človek.“

Dobra primera. Zemlja je skoraj v vseh jezikih ženskega spola, in to je popolnoma prav, ker se nikakor ne da dognati, koliko da je stara.

Dobra žena. A: „Moja žena mi bere vsako moje željo že na obrazu.“ — B: „Moja tudi — potem pa gre in naredi ravno nasprotno!“

Vzrok. Ema: „Silno me boli glava, ljuba Anica!“ — Anica: „Mene pa grozovito boli zob, draga Ema!“ — Ema: „Gotovo si stala na prepihu, zato te boli votli zob, ljuba Anica?“ — Anica: „Ali je tvoja glava tudi votla, draga Ema?“

Časovno. Ivan: „Ali izhajaš ti s svojo plačo?“ — Jože: „Nekoliko moram bolj skromno živeti, nekoliko stradati in nekoliko napravim dolga, pa že gre!“

Za slovo. Mama novoročencema pri odhodu na ženitovanjsko popotovanje: „Bog z vama in želim, da prideta skupaj in zdrava nazaj!“

Nepotrebna skrb. Zdravnik: „Še nekaj vam priporočim: Nikar ne pijte preveč vina!“ — Bolnik: „Bodite brez skrbi, meni ni nikoli preveč!“

Umazanost. Gospod, ki se je kopal, gre mimo postrežnice, ne da bi ji dal napitnine. Postrežnica sama pri sebi: „Čuden človek to, iz vode pride in vendar je umazan!“

Pri raportu. Major: „Ste zadovoljni z menažo?“ — Vojak: „Sem, gospod major!“ — Major: „Ali ne dobi nekateri večjega kosa mesa, kakor drugi?“ — Vojak: „Ne, gospod major, so vsi enako majhni!“

Listnica uredništva:

Oprostite, dragi dopisovalci! Vse pride na vrsto; naenkrat ne more, ker imamo premalo prostora.

Zamenjam: modro galico za belo moko, količino galice za dvojno količino moke. Ponudbe: Albin Kosec v Trstu, Rojano 314.

Loterijske številke.

Gradec, 24. aprila 58 17 53 51 75

Zahvala.

Podpisana se najiskreneje zahvaljujem vsem, ki so povodom boleznin in smrti moje svakinje, gospe

URŠKE VIRK

vdove uradniškega sluge

izkazali toliko sočutja, ljubezni in požrtvovalnosti. Posebno pa se še zahvaljujem preč. duhovščini škocjanski, gospej Zamanovi in njeni ljubeznjivi hčerki iz Dobruške vasi, ter g. županu iz Dobruške vasi. Vsem, vsem naj Vsemogočni stotero poplača!

V Kandiji, dne 26. aprila 1918.

Marija Mole, vdova c. kr. nadoficijala.

Proda se dobro ohranjen sokolski kroj, salonska suknja s telovnikom.

Kje — pove upravništvo Dolenjskih Novic.

Pridna služkinja

se sprejme v dobro službo. Znati mora tudi nekaj kuhati. — Natančneje v knjigarni Urb. Horvata, Novo mesto.

Rupijo se dobro ohranjene citre.

Kje — pove upravništvo Dolenjskih Novic.

Ajbiš

pelin, meliso, kupi

lekarna J. BERGMANN

Rudolfovo.

Mlin v najem.

Dne 1. julija 1918 oddal se bo na novo v najem mlin v Podturnu, občine Toplice. Mlin je na tri kamne in eno stopo, od časa do časa se lahko uporablja tudi žaga za deske.

Pismene ponudbe sprejema knez Auerpergov gozdarski urad v Soteski, pošta Straža, kjer so tudi najemniški pogoji na vpogled.

Ustmena dražba se vrši v nedeljo, dne 5. maja 1918 ob 2. uri popoldne v mlinu v Podturnu, občina Toplice.